

تبادل فرهنگی در عرصه کتاب،

میان ایران و چین گسترش می‌یابد

با سفر رئیس جمهوری به کشور چین برای ایجاد پیوندهای فرهنگی میان دو ملت، توافقنامه‌ای به امضای دو کشور رسید که در آن مواد توافقنامه برنامه مبادلات فرهنگی و آموزشی بین دو کشور در سال ۲۰۰۰ و ۲۰۰۱ اجرا می‌شود. در ماده ۱ و ۲ فصل اول این موافقتنامه با عنوان «فرهنگ و هنر» می‌خوانیم:

ماده ۱: طرفین در طول این برنامه نسبت به مبادله تجربیات، اطلاعات، کتاب، نشریات، عکس و اسلاید، فیلم و میکروفیلم در زمینه‌های فرهنگی، هنری، ادبی، جهانگردی، مردم‌شناسی، باستان‌شناسی و موزه‌داری اقدام خواهند نمود.

ماده ۲: طرفین در طول این برنامه ضمن برگزاری نمایشگاه‌های آثار فرهنگی و هنری از یکدیگر جهت شرکت در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی از جمله نمایشگاه کتاب که در کشورشان برگزار می‌گردد دعوت بعمل خواهند آورد. در ماده چهار این موافقتنامه همچنین درباره همکاری کتابخانه‌های دو کشور آمده است.

ماده ۴: کتابخانه‌های دو کشور در زمینه مبادله اطلاعات، تجربیات، کتب و نشریات و میکروفیلم نسخ خطی، دیدارها و همچنین تبادل کارشناس و کارآموز، مشارکت در نمایشگاه‌های مربوط به کتاب و کتابداری کنفرانس‌های علمی که در کشور دیگر برگزار می‌گردد و انجام پروژه‌های مشترک تحقیقاتی، آموزشی، خدماتی و انتشاراتی، همکاری خواهند کرد. همکاری دو کشور در طول این برنامه در زمینه فعالیت مؤسسات انتشاراتی، چاپ و نشر در ماده هفت و هشت چنین آمده است.

ماده ۷: مؤسسات انتشاراتی دو کشور در طول این برنامه همکاری

در زمینه چاپ و نشر را بعمل خواهند آورد. جزئیات امر از طریق توافق طرفین مشخص خواهد شد.

ماده ۸: طرفین در طول این برنامه نسبت به مبادله یک هیأت پنج نفری انتشاراتی به مدت ده روز اقدام خواهند نمود. در فصل‌های دیگر این موافقتنامه که با عنوان «آموزش»، «بهداشت و رفاه اجتماعی»، «رسانه‌های گروهی»، «ورزش و جوانان»، «مقررات عمومی و مالی»، برنامه‌های مبادلات فرهنگی و آموزشی و توسعه و تحکیم روابط دوستانه بین دو کشور در نظر گرفته شده است.

القند فی ذکر علماء سمرقند در مجلة العرب

مجله العرب، چاپ ریاض در شماره اخیر خود (ج ۹، ۱۰ س ۳۵، بهار و تابستان ۱۴۲۱ هـ) و در بخش کتابخانه العرب، صفحاتی چند را به معرفی کتاب القند فی ذکر علماء سمرقند اثر عمر بن محمد نسفی (۴۶۱ / ۵۳۷ هـ) اختصاص داده است (صص ۴۷۸ - ۴۸۰).

در این معرفی اجمالی، با اشاره به اینکه القند برای اولین بار در ریاض به تحقیق نظر محمد فاریابی از روی نسخه‌ای ناقص (محموظ در استانبول) به چاپ رسید، به توصیف طبع جدید و محققانه این کتاب پرداخته است که به همت مرکز نشر میراث مکتوب به عنوان دومین اثر از سلسله آثار میراث ماوراءالنهر و با تصحیح استاد یوسف الهادی در ایران به زیور طبع آراسته گردید. چنانکه در بخشی از این معرفی آمده است آقای یوسف الهادی با دستیابی به نسخه کاملتری از این اثر (موجود در کتابخانه ملی پاریس) که حاوی ترجمه و شرح حال افرادی است که در نسخه استانبول یافت نمی‌شود، و با اصلاح اغلاط موجود در چاپ اول به تصحیح و تحقیق انتقادی آن پرداخت.

مجله العرب با برشمردن برخی از ویژگیها و مزایای چاپ محققانه و منقح این اثر و نیز طبع مطبوع و دلپسند آن، با ارج نهادن به زحمات استاد یوسف الهادی در احیای شایسته این متن ارزشمند، سخن را به پایان برده است.

برپایی سمینار مقدماتی نسخ خطی

صبح روز یکشنبه اول خرداد ماه، سمینار مقدماتی نسخ خطی با حضور صاحب نظران و متخصصان در محل کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی با گزارش نادر مطلبی کاشانی (دبیر سمینار) و با سخنرانی دکتر حبیبی (معاون اول رئیس جمهور) و تنی چند از مسئولین سمینار و صاحب نظران آغاز شد. بعد از سخنرانیهای عمومی، گروههای تخصصی سخنرانیهای خود را به شرح زیر آغاز کردند.

گروه ۱: حفاظت و مرمت

دکتر رسول وطن دوست: ضرورت حفاظت و مرمت نسخه های خطی (البته ایشان حضور نداشت)
مهدی عقیقی: نگهداری و ترمیم جلدهای قدیمی
دکتر محمد قهری: تهدیدات بیولوژیکی بر روی کتاب، کتابدار و مخازن
مهندس حسن خلیلی: کاربرد فن آوری در حفاظت اسناد و نسخه های خطی
در پایان این نشست تخصصی، میزگردی در زمینه آسیب شناسی و تجربیات مرمتی با حضور صاحب نظران برگزار گردید.

گروه ۲: اسناد

دکتر اصغر مهدوی: مجموعه اسناد فارسی خاندان حاج امین الضرب

زهره روح فر: معرفی کهن ترین اسناد فارسی

محسن جعفری مذهب: جعل سند در پستر تاریخ

رضا فراستی: مقدمه بر سازماندهی فرمان ها و رقم های دوره قاجاریه

عمادالدین شیخ الحکمایی: پیشنهادی بر فهرست برداری

سوسن اصیلی: شیوه نگارش و تدوین منشآت

و در پایان کار این گروه، جلسه پرسش و پاسخ دایر بود.

گروه ۳: تصحیح متون

دکتر نصرالله پورجوادی: از نسخه شناسی تا متن شناسی

حجة الاسلام رسول جعفریان: بازسازی متون مفقوده

دکتر علی اشرف صادقی: چند نکته درباره شیوه تصحیح متون جویا جهانبخش: تأملات نظری کارآمد تصحیح متون ادبی
آریو رستمی: اهمیت متون خطی موسیقی و ضرورت تصحیح متون علمی موسیقایی آنها
این گروه نیز در پایان جلسه، پرسش و پاسخی با حضور متخصصان در این زمینه برگزار کرد.

گروه ۴: کتابداری و اطلاع رسانی

مرتضی تیموری: طبقه بندی علوم در قدیم و مقایسه آن با طبقه بندی معروف در دو قرن اخیر
دکتر الیاس صفاران: وقف نامه ها و تأثیر آن بر اداره کتابخانه در گذشته

رضا خانی پور: خدمات دهی کتابخانه ها به پژوهشگران نسخه های خطی

دکتر محمد حسن هجرتی: درآمدی بر مشکلات فهرست نویسی، اطلاع رسانی و شیوه های حفاظت

نسخه های خطی در سیستم های رایانه ای

مهندس کاوس رمضان زاده: اطلاع رسانی و اشاعه اطلاعات نسخه های خطی

دکتر فریدون آزاد: طرح تهیه میکروفیلم و اسکن از نسخه های

خطی کتابخانه مجلس گامی در جهت ایجاد پایگاه مرکزی

میکروفیلم در ایران

در پایان نشست این گروه نیز، جلسه پرسش و پاسخ با حضور صاحب نظران فوق صورت گرفت. صبح روز دوشنبه دوم خرداد ماه باز گروه های تخصصی شروع کننده سمینار بودند که فهرست گروهها و سخنرانها به شرح زیر بود:

گروه ۱: آموزش نسخه شناسی و فهرست نویسی

این گروه میزگردی با حضور دکتر اسدالله آزاد، استاد ایرج

افشار، خانم نوش آفرین انصاری، استاد عبدالحسین حائری، دکتر

عباس حری و استاد کامرن فانی برگزار کرد.

گروه ۲: (الف) نسخه آرایی

نجیب مایل هروی: نوشتارخانه بایستغری مرکز نسخه آرایی

غلامرضا پرنده: کتاب آرایی و کتاب پردازی در موزه ربع رشیدی

دکتر مهناز شایسته فر: معراج نامه شاهکار کتابخانه تیموری

ایرج نعیمایی عالی: طبقه بندی آثار یاقوت مستعصمی و

امضاهای وی

محسن محمدی: صفی الدین ارموی خوش نویس بزرگ قرن

هفتم

مهندس فضل الله نیشابوری: قرآن منحصر به فرد بابتی و راز
و رمز اختراعی آن
گروه ۲: (ب) نسخه‌آرایی
اردشیر مجرد تاکستانی: تذهیب و مکاتب آن
دکتر محمد خزایی: نسخه خطی صورالکوکب صوفی و تأثیر
آن بر نقوش نجومی هنر سلجوقی
حسین رزاقی: قرآن محمد شفیع ارسنجانی و ویژگیهای ممتاز
هنری آن

مهندس محمد حسین اسلام‌پناه: فرم‌های نوین در صحافی
سنتی

محسن ناجی نصرآبادی: ورق در الفهرست ابن ندیم
مصطفی رستمی: مقواگری در تاریخ تجلید تمدن اسلامی

گروه ۳: نسخه‌شناسی و فهرست‌نویسی
ایرج افشار: قطع در نسخه‌های خطی
دکتر فریدون اعوانی: بررسی و تحلیل علل ناهنجاری‌ها در
فرایند نسخه‌نویسی کاتبان
حسن هاشمی میناباد: انجامة در نسخه‌های خطی

دکتر مهدی محقق: رساله حنین بن اسحاق یا کهن‌ترین
فهرست درجهان اسلام
حبیب الله عظیمی: وحدت رویه در فهرست‌نگاری نسخه‌های
خطی و کاربرد رایانه در این حوزه
احمد رضا رحیمی ویسه: بررسی آماری و مستند به نسخه‌های
خطی فهرست شده و فهرست نشده در جهان

کلاس‌های احیای متون برای علاقه‌مندان ترکمنستانی

طبق توافق به عمل آمده میان مرکز نشر میراث مکتوب و رایزنی
فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در ترکمنستان بزودی دوره‌های
فشرده آموزش فهرست‌نگاری و احیای متون توسط این مرکز برای
علاقه‌مندان ترکمنستانی برگزار خواهد شد.
در کشور ترکمنستان حدود سه هزار نسخه خطی موجود است
که غالب آنها هنوز فهرست نشده‌اند.
مرکز نشر میراث مکتوب امیدوار است که پس از این دوره
آموزشی باب کتابخانه‌های نسخ خطی ترکمنستان بر روی محققان
ایرانی گشوده شود.

تصحیح یک خبر

کتابخانه‌های داخل و خارج از کشور و عدم همکاری مناسب برخی
از این مراکز با این مرکز - که خود شرح و داستان مفصلی دارد و
باید در جای خود به آن پرداخت - محققان و خصوصاً دانشجویان
دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری که پایان‌نامه‌های تحصیلی
خود را به احیای متون قدیمه اختصاص می‌دهند، توان مالی تهیه
این نسخ را ندارند و لذا به این مرکز مراجعه می‌کنند و این مرکز هم
مفتخر است در حد توان و بضاعت مزاجه خود به این تقاضاها
پاسخ مساعد داده است. با توجه به این نکته به دوست عزیز جناب
آقای موحدی شفاها قول داده شده بود که این مرکز نسخه‌ای از
این اثر را برای شما درخواست خواهد کرد و بدین روی، پیرو اقدام
عملی و نامه‌نگاری به کتابخانه مذکور در تاریخهای ۱۶/۱۰/۷۸ و
۱۶/۳/۷۹ و ۳۰/۶/۷۹ و بالاخره پیگیری حضوری ۲۹/۸/۷۹
مقرر شد، تصویری از این نسخه و دیگر نسخ درخواستی در مقابل
دریافت بیست دوره از نسخه‌های چاپی آن - پس از آنکه چاپ
کرده شد - علاوه بر هزینه‌های زیراکس و پرینت (صفحه‌ای ۲۵۰
تومان) تحویل شود که مرکز نشر میراث مکتوب با قبول این پیشنهاد
و واریز وجه نسبت به اخذ نسخه اقدام خواهد نمود.

در شماره ۷ و ۸ آینه میراث در بخش «با خبر شدیم که...»
خبری از محمد رضا موحدی دانشجوی دوره دکتری رشته زبان و
ادبیات فارسی چاپ شده که بدین وسیله ضمن پوزش از ایشان از
بروز اشتباه و تشکر از ارسال «اصلاحیه» سه نکته‌ای را که تذکار
فرموده‌اند، درج می‌شود:

۱. نام اثر مورد تحقیق: بحرالحقائق و المعانی فی تفسیر
السبع المثانی است و نه: بحر المعانی
۲. نویسنده این تفسیر، شیخ نجم الدین دایه صاحب مرصاد
العباد است و نه نجم الدین کبری
۳. مرکز نشر میراث مکتوب هنوز نسخه‌ای را از کتابخانه
حضرت آیه الله مرعشی برای حقیر تهیه نکرده و یک برگ هم بدستم
نرسیده! لازم به یاد آوری است این مرکز که هدایت و مسئولیت
نشر و احیای متون کهن را در کشور به عهده گرفته، وظیفه خود
می‌داند که از هر کوششی که در این مسیر باشد حمایت لازم را به
عمل آورد. خواه آن اثر در جمله مصوبات و منشورات این مرکز قرار
گیرد خواه توسط ناشر دیگری منتشر شود. به هر روی، نظر به
گرانی هزینه‌های دریافت میکروفیلم یا تصویر نسخ خطی از

با خبر شدیم که...

دست تصحیح دارد و به زودی آن را به صورت دیسکت فشرده (CD) به بازار عرضه می کند.

مجموعه آثار، افکار و شرح زندگانی محقق کرکی در دوازده جلد آماده چاپ شده است. در این مجموعه ظاهراً تنها جای کتاب جامع المقاصد خالی است و جلد دوازدهم نیز به فهرس اختصاص داده شده است. هشت جلد از این مجموعه به آثار محقق کرکی اختصاص دارد که بر اساس ۱۲۰ نسخه خطی جمع آوری شده است.

علی تسلیمی، دیوان لسانی شیرازی (متوفای بین ۹۴۰ - ۹۴۲ هـ.ق) را تصحیح و در سال گذشته به عنوان پایان نامه دکترای دفاع کرده اند. این دیوان ۱۳ هزار بیت دارد.

لسانی شیرازی بنیانگذار مکتب وقوع است که ما بین سبک هندی و عراقی است و می توان آن را زمینه ساز پیدایش سبک هندی عنوان کرد. وحشی بافقی و نذیری نیشابوری از جمله پیروان این مکتب هستند.

کتاب تاریخ درانیان که تاریخ صد سال حکومت خاندان درانی بر افغانستان است به زودی منتشر خواهد شد. نویسنده و مترجم این کتاب سیدحسین شیرازی، مترجم روزنامه های هندی در دارالفنون و مصحح آن میرهاشم محدث است. تاریخ درانیان توسط انتشارات وزارت امور خارجه منتشر می شود.

برنده جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران شده اند، تصحیح کتاب المغنی قاضی عبدالجبار معتزلی را با انتشارات دار احیاء التراث العربی بیروت قرارداد بسته و تاکنون تحشیه و تعلیقات بیش از ده جلد آن را آماده نموده اند.

دکتر مهدی محقق، رئیس مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه تهران، متن عربی و ترجمه فارسی رساله حنین بن اسحاق درباره آثار ترجمه شده جالینوس یعنی کهن ترین فهرست در جهان اسلام را روانه چاپ کرده است.

محقق گرانقدر آقای صدوقی سها کتاب معجم الحکما تألیف مرحوم آقا مرتضی مدرس گیلانی که تذکره ای است از حکما و فلاسفه سیصد سال اخیر با تعلیقات در دست تصحیح دارند و قرار است انجمن آثار و مفاخر فرهنگی آن را منتشر کند. برای ایشان آرزوی توفیق و سلامتی از درگاه احدیت داریم.

جلد سوم زبده التواریخ حافظ ابرو که شامل تاریخ سرداران و تاریخ آل کرت می باشد به تصحیح دکتر سید کمال حاج سید جوادی روانه چاپخانه شده است. یادآوری می شود مجلد اول و دوم این اثر پیشتر به عنوان کتاب سال جمهوری اسلامی ایران برگزیده شده بود.

آقای کشفی ارشاد، مدیر یکی از شرکتهای رایانه ای، تفسیر بحرالعرفان را در

استاد عبدالمحمد آیتی، عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی و مترجم نامدار قرآن مجید، نهج البلاغه و صحیفه سجادیه، ترجمه و تحقیقات تازه ای به انجام رسانیده اند که به زودی منتشر خواهد شد:

۱. ترجمه فارسی معجم الادباء اثر یاقوت حموی.

۲. ترجمه فارسی الشاهنامه اثر ابوالفتح بنداری.

۳. ترجمه فارسی العبر تاریخ ابن خلدون، چاپ دوم. در این چاپ که توسط انجمن آثار و مفاخر فرهنگی چاپ خواهد شد، اعلام متن پس از تحقیق مشکول گردیده است.

۴. تصحیح و توضیح قصه باربد و بیست قصه دیگر از قصه های حماسی شاهنامه فردوسی.

آقای غلامحسین رضائزاد متخلص به نوشتن شرحی بر شرح منظومه حاج ملا هادی سبزواری متخلص به اسرار نوشته و آن را حکمت نامه خوانده اند که به زودی منتشر خواهد شد. حکمت نامه مفصل ترین و جامع ترین شرحی است که تا کنون بر منظومه حکمت حکیم سبزواری نوشته شده و شارح برای نوشتن این شرح کبیر، همه شرحهای پیشین را دیده است.

مجلد اول مجموعه فرهنگ آثار ایرانی و اسلامی به زودی توسط انتشارات سروش روانه بازار کتاب خواهد شد.

آقای احمد عابدی که تا کنون دو بار